

Wilmkebreekpolder cultuurhistorische waarde

Cultuurcommissie

Ons doel:

Cultuurhistorische informatie over de Wilmkebreekpolder verzamelen en toegankelijk maken om de waarde van de polder te versterken en zo beter te beschermen.

Wat hebben we gedaan?

- Inlezen en doel bepalen
- Gehele verenigingsarchief ordenen en ontsluiten
- Foto archief uitbreiden (met dank aan de Oudheidkundige Vereniging Landsmeer)
- Verdere cultuurhistorische informatie vastleggen, te beginnen met de stolpboerderijen, Kiekens-terrein.

Wat zijn de plannen?

- Doorgaan met vastleggen cultuurhistorische informatie
- Doorgaan met verzamelen foto's
- Verhalen en anekdotes verzamelen

Status

- Provinciale monumentenstatus van de Waterlandse Zeedijk (inclusief alle braken of breken waaronder Wilmkebreek en Kadoelerbreek)

(bron: Toelichting Bestemmingsplan Kadoelen-Oostzanerwerff III, pag 39 en pag 84)

- Polder behoort tot de hoofdgroenstructuur van Amsterdam.

(bron: Toelichting Bestemmingsplan Kadoelen-Oostzanerwerff III, pag 21 en pag 44. Zie ook Structuurvisie Amsterdam 2040, pag 237 e.v.)

- Landsmeerderdijk en de Oostzanerdijk zijn rijksbeschermd stadsgezicht (polder zelf dus niet).

(bron: Toelichting Bestemmingsplan Kadoelen-Oostzanerwerff III, pag 36)

Stukje geschiedenis

- De polder dankt zijn naam waarschijnlijk aan Graaf Willem VI (**Wilmcke**), die zetelde in ‘s-Gravenhage in het begin van de vijftiende eeuw. Hij was nog maar net aan het bewind, toen Landsmeer door een ernstige ramp getroffen.
- 1374 : een buurtschap wat wij vandaag de dag kennen als Kadoelen wordt al vermeld.
- 1429: er wordt gesproken van de Heerlijkheid Landsmeer en Heerlijkheid Quadolen, die toen tezamen één heer hadden.
- Quadolen= Quad dolen = Kwaad gaan ofwel slecht begaanbaar.

Stukje geschiedenis

- 1509: diverse dijkdoorbraken oa in 1509 een zware dijkdoorbraak bij Oostzaan en Kadoelen. Er ontstond een wiel, of wael, een binnendijks meertje dat sinds die tijd Wilmckebreek genoemd werd.
- 1635: het meertje werd drooggemaakt. Nadien is de polder nog vele malen ondergelopen.
- 1916: laatste watersnoodramp

Watersnood Landsmeer
met links het kruithuis

Molen 't Haasje ten
tijde van de
watersnood in 1916

Molen 't Haasje

- In 1633 is de Wilmkebreekpolder drooggemalen door molen 't Haasje. Het was een achtkantige grondzeiler die dienst deed als poldermolen.
- De molen stond ongeveer op de plek waar het huidige gemaal staat (aan de Kadoelenweg). Later is een koppel maalstenen aan de molen toegevoegd zodat deze ook kon werken als korenmolen.
- Tijdens de watersnood van 1916 werd 't Haasje zodanig geteisterd dat hij, toen de polder op 14 juni weer droog was, vervangen moest worden door een elektrisch aangedreven gemaal. De molen is in 1924 gesloopt. Waarschijnlijk zijn diverse onderdelen hergebruikt in andere molens.

Stolpboerderijen

- De Leggende Os
- De Mariahoeve (gemeentelijk monument)
- boerderij Klaas Keyzer (gemeentelijk monument)

Waar nu het Wilmkebreekpad ligt heeft ooit de boerderij 'Wilmkebreek' gestaan.

I *Maria's Hoeve Kadoelenweg 173*

- Deze boerderij is gebouwd omstreeks 1900. Boerderij ligt aan de buitenvoet van de oostelijke ringdijk rond de Wilmkebreekpolder met de voorgevel naar de dijk gericht. Rond 1900 lag er langs de Kadoelenweg een reeks boerderijen die zich concentreerde in het noordelijke deel. Dit lint liep midden door het veenweidegebied, dat verkaveld was in lange, smalle graslandpercelen. Op het erf staan ten noorden van de boerderij een bakstenen muur en een kaakberg.
- Deze boerderij is een type van **Stolpboerderij** d.w.z. compacte plattegrond en piramidale hoofdvorm. Kern en draagconstructie is opgebouwd uit een vierkant bestaande uit vier gebintstijlen, gekoppeld door de dekbalken, schoren, en gebintplaten. Hierop rust het grote piramidale dak, dat doorloopt over de zijbeuken. etc. De stolptype uit begin 20 e eeuw staat vrijstaande kaakberg = hooiberg. Een algemeen kenmerk is de “grupstal”
- Deze boerderij is volgens de ingemetselde gevelsteen gebouwd in 1908 De boerderij is geen agrarisch bedrijf meer.

II Kadoelenweg 306

- Deze boerderij is gebouwd rondom 1908. Deze boerderij is ook van het type **Stolpboerderij**. In het begin van deze eeuw was deze boerderij de enige bebouwing van de Wilmkebreekpolder. Een situatie die tot op heden goeddeels behouden bleef. Op het erf staat direct achter de boerderij een bakstenen schuur, waarachter zich twee wagenschuren bevinden. Erfbeplanting als een sier- of moestuin is niet meer aanwezig. In dit van oorsprong waterrijkgebied kwam in eerste instantie buiten de dorpskernen alleen bebouwing langs de dijken voor.
- De laatste verbouwing dateert uit de eerste helft van 2002. De geheel begane grond is kantoorruimte. De eerste en tweede verdieping is woonruimte. De draagconstructie, de stalindeling en de oorspronkelijke interieurafwerking is bewaard en in het zicht gebleven. (nb. Er staat nog veel beschreven over de bouw.)

III Kadoelenweg 321 “De leggende os”

- ***“De leggende os” aan de Kadoelenweg 321***) verkreeg Cornelis Tump (1869-1963) de boerderij in eigendom. Na de dood van zijn ouders werd de boerderij Wilmckebreek in tweeën gedeeld.
- Tijdens de Bataafse republiek van 1795 tot 1806 voerde Napoleon een huisnummering in. Gevelstenen als adresaanduiding werden toen overbodig Toch werd die traditie voortgezet. De beeldhouwer Maas heeft op de Kadoelenweg op de boerderij nr. 321 een prachtige replica geplaatst van een naar Friesland verhuisde eeuwenoude steen.
- Met de ‘leggende os’ werd bedoeld de “liggende os”. In die tijd werd waarschijnlijk de letterlijke spreektaal gebruikt. Waarom het gaat om een liggende os is niet duidelijk. Het zou kunnen zijn dat het ging om een gecastreerde stier en die werd daardoor vetter en was dus van goede kwaliteit.

Enkele historische foto's (met dank aan de
Oudheidkundige Vereniging Landsmeer)

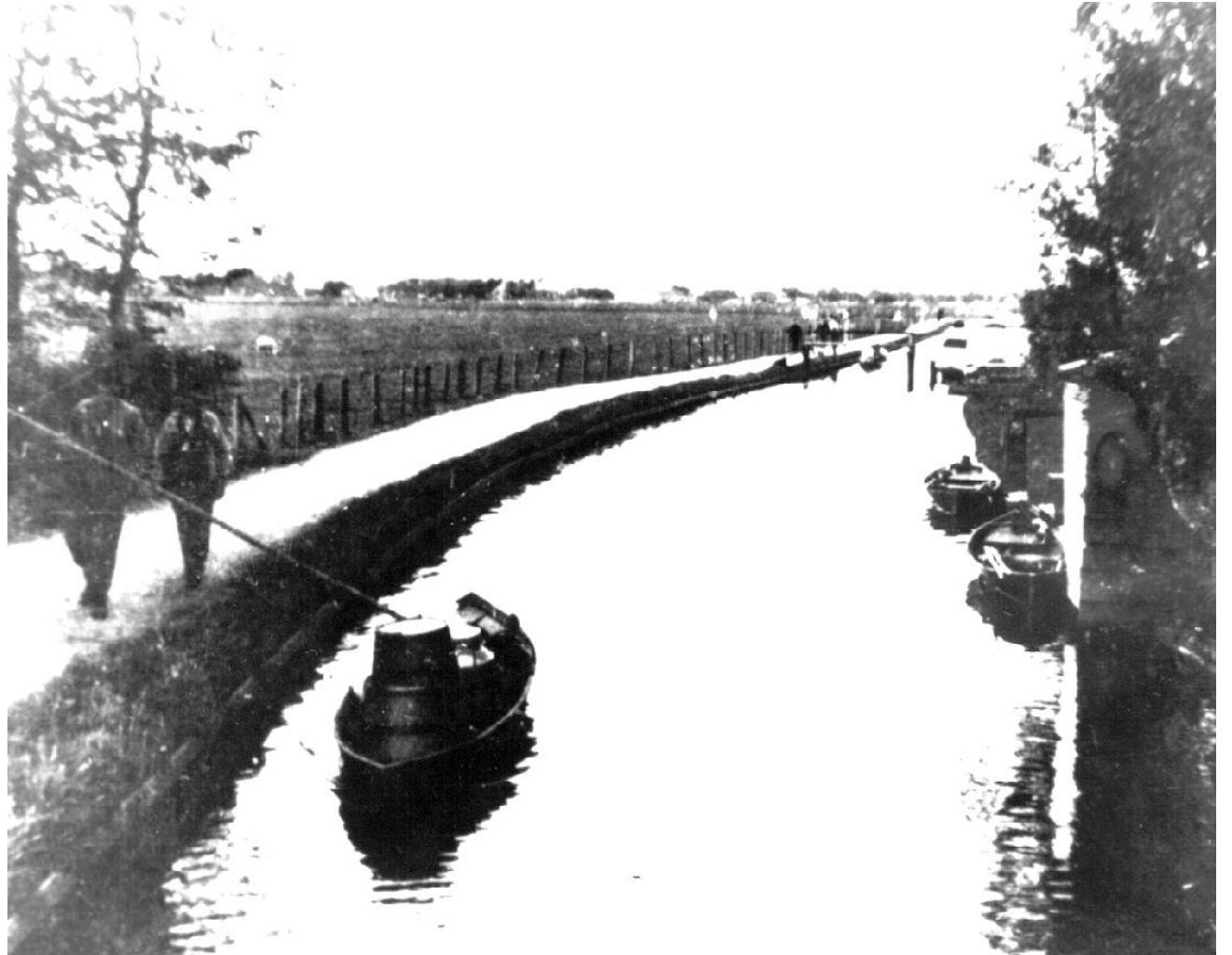
Wilmckebreeck

Wilmkebreekpolder 1964

Stoombootweg omstreeks 1904

Zuideinde – handel
vanaf de wegsloot

Zuideinde – de was
doen in de wegsloot

Zuideinde – groente
venten per schuit

Zuideinde vanaf de
Landsmeerderdijk
omstreeks 1925

Zuideinde – Meerbrug
met molen 't Haasje

Stoombootweg vanaf de Meerbrug

Stoombootweg omstreeks 1920

Stoombootweg

Stoombootweg omstreeks 1939

Stoombootweg-bedrijf Detemeyer

Stoombootweg 1949

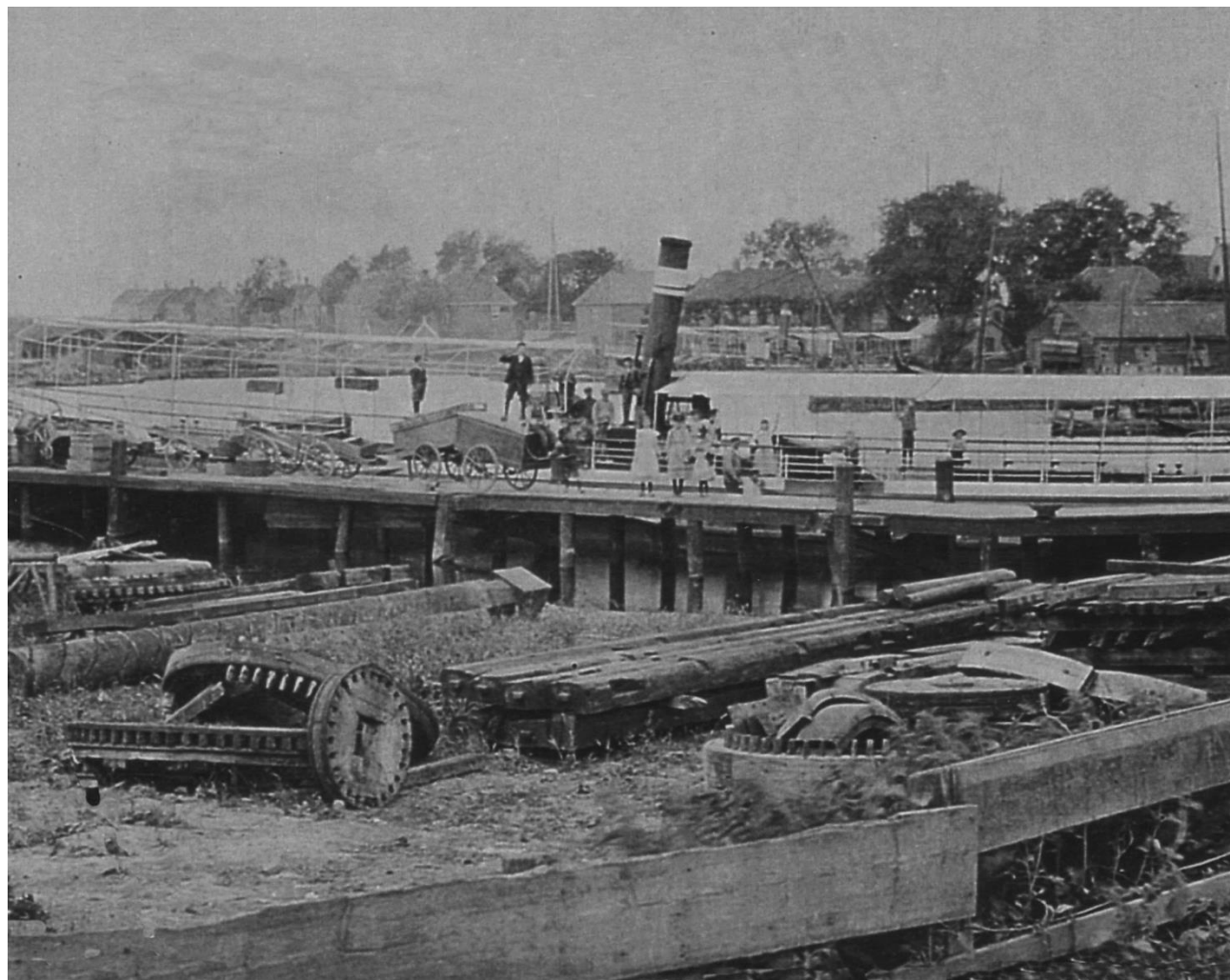

Landsmeerderdijk veerdienst

Voorbeeld van het type boeier dat de veerdienst van Kadoelen op Amsterdam onderhield.

Aanlegsteiger stoomboot
(zie ook de oude molen
onderdelen)

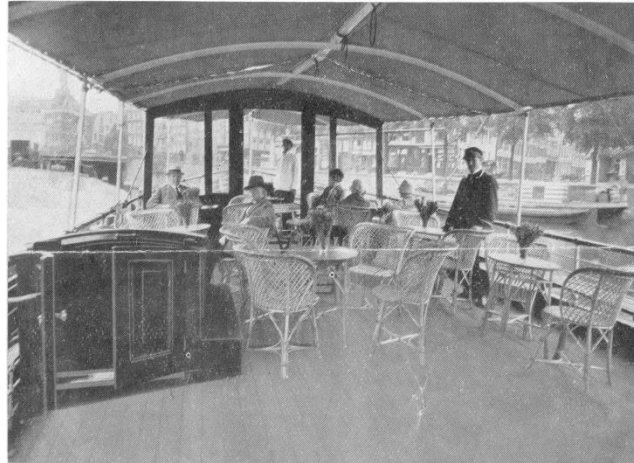

Landsmeerderdijk
omstreeks 1900

Reclame folder Stoomjacht Antoinette

AAN BOORD VAN
STOOMJACHT „ANTOINETTE”

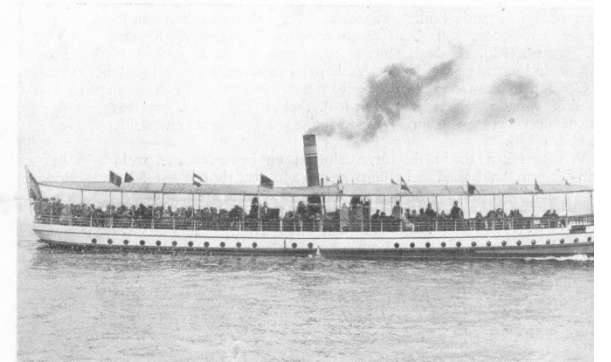

ANTOINETTE I IS ZEEWAARDIG
BIEDT PLAATS VOOR 300 ZIT-
PLAATSEN OP HET DEK EN
HEEFT NOG DRIE KAJUITEN.

AMSTERDAMSCH E BOOTVAART - VEREEN

Ligplaats: AMSTERDAM Telef. 30417
P. H. Kade bij de Haarlemmersluis

MET STOOMJACHT
ANTOINETTE

NAAR VOLENDAM EN MARKE

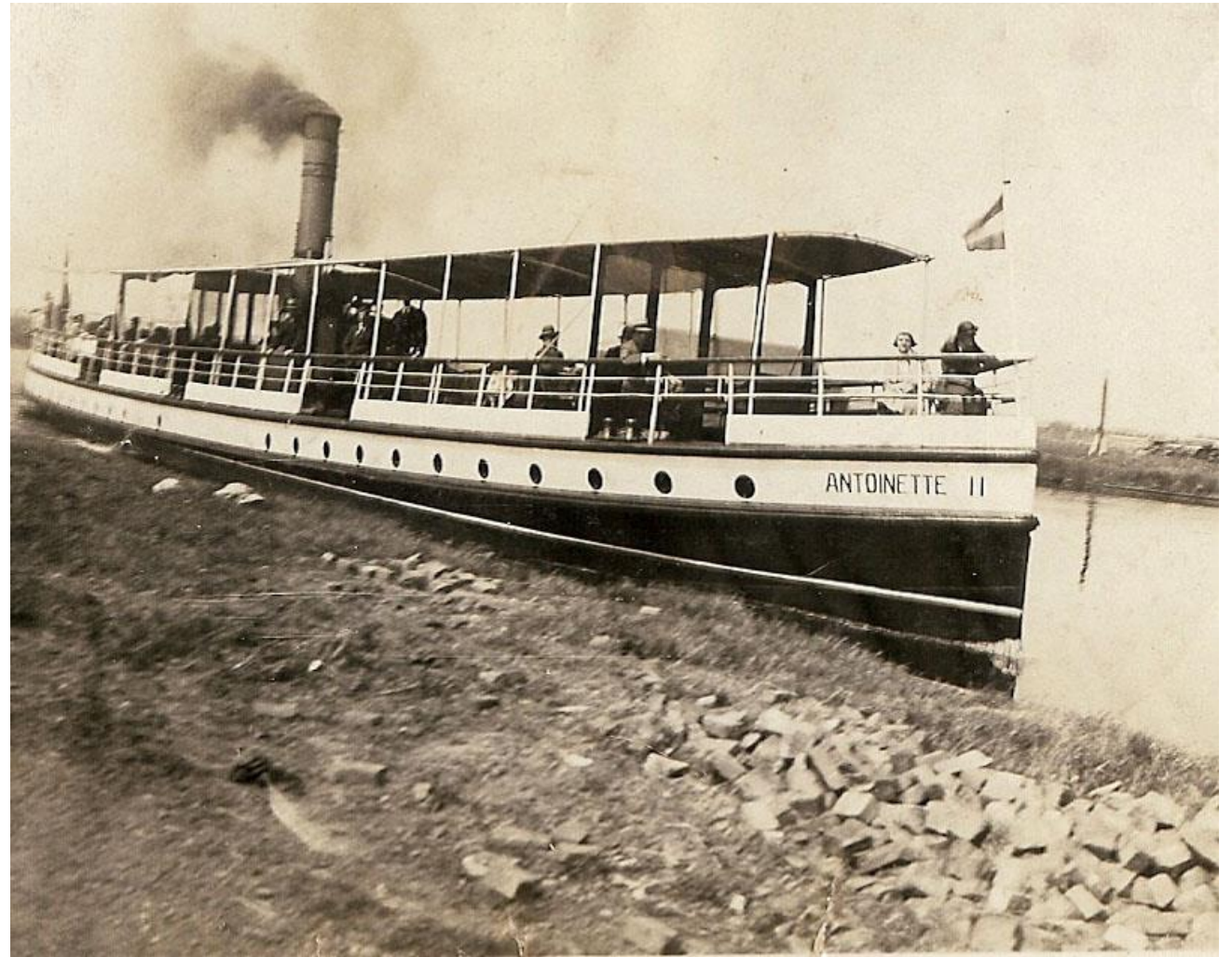
Vertrek 10.30 v.m.

Terugkomst 5.30 n.m.

Passage retour:

1e Klasse f 1.50 - 2e Klasse f 1.00

Landsmeerderdijk
1917- De Antoinette

Kruithuis 1905 (met
Cornelis Tump en
echtgenote Lijsbeth
Langenberg en dochter)

Kazerne rond 1910

De parel van Amsterdam Noord

